

Gabra tal-ġurisprudenza

KONKLUŻJONIJIET TAL-AVUKAT ĠENERALI
SZPUNAR
ippreżentati fid-9 ta' Diċembru 2021¹

Kawża C-530/20

**SIA “EUROAPTIEKA”
fil-preżenza ta’:
Ministru kabinets**

(talba għal deċiżjoni preliminari mressqa mil-Latvijas Republikas Satversmes tiesa (il-Qorti Kostituzzjonali, il-Latvja))

“Rinviju għal deċiżjoni preliminari – Prodotti mediċinali għall-użu mill-bniedem – Reklamar għal prodotti mediċinali – Reklamar li jinkoraġġixxi l-bejgħ ta’ prodotti mediċinali billi jiġu ċċitati l-prezzijiet tagħhom – Bejgħ speċjali jew bejgħ magħqud li jinkludi prodotti mediċinali oħra, anki bi prezzijiet imnaqqsa, jew merkanzija oħra”

I. Introduzzjoni

1. F’din il-kawża, il-qorti tar-rinviju titlob lill-Qorti tal-Ġustizzja tinterspreta d-dispożizzjonijiet tad-Direttiva 2001/83/KE² sabiex tiċċara jekk, fid-dawl tan-natura u tal-portata tal-armonizzazzjoni mwettqa minn din id-direttiva, Stat Membru jistax jipprojbixxi t-tixrid ta’ informazzjoni li tinkoraġġixxi x-xiri ta’ prodotti mediċinali mhux biss meta din tirrigwarda prodott mediċinali speċifiku iżda wkoll meta tirrigwarda prodotti mediċinali mhux suġġetti għal preskrizzjoni medika b’mod ġenerali.

II. Il-kuntest ġuridiku

A. *Id-dritt tal-Unjoni*

2. L-Artikoli 86 sa 100 tad-Direttiva 2001/83, relattivi għar-reklamar ta’ prodotti mediċinali, jinsabu taħt it-Titoli VIII u VIIIa tagħha, li huma intitolati, “Reklamar” u “Informazzjoni u Reklamar” rispettivament.

¹ Lingwa oriġinali: il-Franċiż.

² Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-6 ta’ Novembru 2001 dwar il-kodiċi tal-Komunità li għandu x’jaqsam ma’ prodotti mediċinali għall-użu mill-bniedem (ĠU Edizzjoni Speċjali bil-Malti, Kapitolu 13, Vol. 27, p. 69), kif emendata bid-Direttiva 2004/27/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tal-31 ta’ Marzu 2004 (ĠU Edizzjoni Speċjali bil-Malti, Kapitolu 13, Vol. 34, p. 262) (iktar ‘il quddiem id-“Direttiva 2001/83”).

3. L-Artikolu 86(1) ta' din id-direttiva jistabbilixxi:

“Għall-għanijiet ta’ dan it-Titolu, ‘reklamar ta’ prodotti mediċinali’ għandu jinkludi kull forma ta’ informazzjoni bieb-bieb, attività ta’ kkanvassjar jew inkoraġġiment bl-għan li jippromwovi l-preskrizzjoni, provvista, bejgħ jew konsum ta’ prodotti mediċinali; għandu jinkludi b’mod partikolari:

– ir-reklamar ta’ prodotti mediċinali għall-pubbliku ġenerali,

[...]”

4. L-Artikolu 87(3) tal-imsemmija direttiva jistipula, b’mod partikolari, li “r-reklamar ta’ prodott mediċinali għandu jinkoraġġixxi l-użu razzjonali tal-prodott mediċinali, billi jipprezentah oggettivament u mingħajr ma jkabbar iż-żejjed il-proprjetajiet tiegħu”.

5. L-Artikolu 90 tal-istess direttiva jistabbilixxi lista ta’ elementi li r-reklamar magħmul fir-rigward ta’ prodott mediċinali għall-pubbliku ġenerali ma jistax jinkludi.

B. Id-dritt Latvjan

6. Il-punt 18.12 tal-Ministru kabineta noteikumi Nr. 378 “Zaļu reklamēšanas kārtība un kārtība, kādā zāļu ražotājs ir tiesīgs nodot ārstiem bezmaksas zāļu paraugus” (id-Digriet Nru 378 tal-Kunsill tal-Ministri dwar il-modalitajiet ta’ reklamar għall-prodotti mediċinali u l-modalitajiet kif il-manifatturi ta’ prodotti mediċinali huma awtorizzati jipprovdu kampjuni b’xejn ta’ prodotti mediċinali lit-tobba), tas-17 ta’ Mejju 2011 (*Latvijas Vēstnesis*, 2011, Nru 78), (iktar ‘il quddiem id-“dispożizzjoni kontenzjuża”) jipprovdi:

“Huwa pprojbit li r-reklamar magħmul fir-rigward ta’ prodott mediċinali għall-pubbliku ġenerali jinkludi, informazzjoni li tinkoraġġixxi x-xiri tal-prodott mediċinali billi tiġġustifika n-neċessità ta’ tali xiri bil-prezz tal-prodott mediċinali, billi thabbar bejgħ speċjali jew billi tindika li l-prodott mediċinali jinbiegħ flimkien ma’ prodott mediċinali (inkluż bi prezz imnaqqas) jew prodott oħra”.

III. Il-fatti li taw lok għall-kawża prinċipali, il-proċedura quddiem il-Qorti tal-Ġustizzja u d-domandi preliminari

7. SIA “EUROAPTIEKA” hija kumpannija stabbilita fil-Latvja li teżerċita attività farmaċewtika u tiffirma parti minn grupp li għandu network ta’ spizeriji u ta’ kumpanniji ta’ distribuzzjoni ta’ prodott mediċinali bl-imnut f’dan l-Istat Membru. Skont id-dritt Latvjan, l-ispizeriji huma awtorizzati jipprovdu prodott oħra minbarra prodott mediċinali.

8. Fix-xahar ta’ Marzu 2016, EUROAPTIEKA ħabbret bejgħ promozzjonali fuq is-sit Internet tagħha u fil-fuljett ta’ kull xahar tagħha, b’offerta ta’ tnaqqis ta’ 15 % tal-prezz tax-xiri ta’ kull prodott mediċinali meta wiehed jixtri tal-inqas tliet oġġetti.

9. Permezz ta' deċiżjoni tal-1 ta' April 2016, il-Veselības inspekcijas Zāļu kontroles nodaļa (L-Ispettorato għas-Saħħa Pubblika, Servizz ta' Kontroll ta' Prodotti Mediciċinali, il-Latvja), billi bbaża ruħu fuq id-dispożizzjoni kontenzjuża, ipprojbixxa lil EUROAPTIEKA milli xxerred ir-reklamar relattiv għal dan il-bejgħ promozzjonali (iktar 'il quddiem id-“deċiżjoni tal-1 ta' April 2016”).

10. EUROAPTIEKA pprezentat quddiem il-qorti tar-rinviju, rikors kostituzzjonali li jirrigwarda l-konformità tad-dispożizzjoni kontenzjuża ma', minn naħa, l-Artikoli 100 u 105 tal-Kostituzzjoni Latvjana, li jstabilixxu rispettivament il-libertà ta' espressjoni u d-dritt għall-proprjetà, u min-naħa l-oħra, mat-tielet paragrafu tal-Artikolu 288 TFUE, u sussegwentement, matul is-sena 2020 infetħet proċedura.

11. Insostenn tar-rikors tagħha, EUROAPTIEKA argumentat, minn naħa, li d-dispożizzjoni kontenzjuża tapplika mhux biss għar-reklamar ta' prodott mediciċinali speċifiku, iżda wkoll għar-reklamar ta' prodotti mediciċinali b'mod ġenerali. Għaldaqstant, din id-dispożizzjoni tirrestringi d-dritt tagħha li tirreklama għall-pubbliku ġenerali sabiex tippromwovi t-trade mark tagħha u ssaħħaħ ir-reputazzjoni tagħha u tipprekludiha milli tinforma lill-konsumaturi dwar il-kundizzjonijiet tal-kuntratt ta' bejgħ tal-prodotti offruti lilhom. Għalhekk, l-imsemmija dispożizzjoni naqqset in-numru ta' klijenti regolari tal-ispizeriji tagħha, u b'hekk, ippreġudikat id-dritt għall-proprjetà tagħha, peress li l-klijentela għandha titqies bħala possediment fis-sens tal-Artikolu 1 tal-Protokoll 1 tal-Konvenzjoni Ewropea għas-Salvagwardja tad-Drittijiet tal-Bniedem u tal-Libertajiet Fundamentali, iffirmata f'Ruma fl-4 ta' Novembru 1950.

12. Min-naħa l-oħra, għal dak li jirrigwarda l-parti tar-rikors tagħha li hija l-baži tad-domandi preliminari, EUROAPTIEKA kkunsidrat li l-leġiżlatur ma kienx awtorizza lill-Kunsill tal-Ministri jadotta dispożizzjoni bħad-dispożizzjoni kontenzjuża sabiex jimplementa d-Direttiva 2001/83. Fil-fatt, din id-direttiva ma tapplikax għal kull reklamar relatat mas-settur farmaċewtiku jew mal-prodotti mediciċinali b'mod ġenerali, iżda għal dak relatat ma' prodott mediciċinali speċifiċi biss. Barra minn hekk, l-imsemmija direttiva tipprevedi armonizzazzjoni shiħa fil-qasam tar-reklamar għal prodott mediciċinali u ma tawtorizzax lill-Istati Membri jimponu, fil-leġiżlazzjoni tagħhom, rekwiżiti addizzjonali. Billi adotta d-dispożizzjoni kontenzjuża, il-Kunsill tal-Ministri estenda l-lista ta' forom ta' reklamar ipprojbiti li tinsab fl-Artikolu 90 tal-istess direttiva, u b'hekk, kiser it-tielet paragrafu tal-Artikolu 288 TFUE.

13. Il-Kunsill tal-Ministri sostna li l-fatt li d-dispożizzjoni kontenzjuża timponi rekwiżiti iktar stretti fil-qasam ta' reklamar għal prodott mediciċinali ma jfissirx li eċċeda s-setgħa mogħtija lill-leġiżlatur sabiex jimplementa d-dispożizzjonijiet tad-Direttiva 2001/83. Fil-fatt, il-kunċett ta' “reklamar ta' prodott mediciċinali” li jinsab f'din id-direttiva, għandu jingħata interpretazzjoni wiesgħa. Barra minn hekk, l-Artikolu 87(3) tad-direttiva msemija jipprojbixxi kull reklamar li jinkoraġġixxi l-użu irrazzjonali ta' prodott mediciċinali u din il-projbizzjoni tapplika għall-użu ta' kull prodott mediciċinali.

14. Billi rreferiet għas-sentenza Gintec³, il-qorti tar-rinviju tindika li l-Qorti tal-Ġustizzja ddeċidiet li d-Direttiva 2001/83 wettqet armonizzazzjoni shiħa fil-qasam tar-reklamar għall-prodott mediciċinali, filwaqt li elenkat b'mod esplicitu l-kazijiet li fihom l-Istati Membri huma awtorizzati jadottaw dispożizzjonijiet differenti mir-regoli stabbiliti minn din id-direttiva. Din il-qorti tqis li d-dispożizzjoni kontenzjuża għandha titqies bħala leġiżlazzjoni relattiva

³ Sentenza tat-8 ta' Novembru 2007 (C-374/05, EU:C:2007:654, punti 20 u 37).

għar-“reklamar ta’ prodotti mediċinali”, fis-sens ta’ din id-direttiva. Barra minn hekk, l-istess direttiva ma tipprekludix id-dispożizzjoni kontenzjuża, sa fejn il-projbizzjoni prevista f’din id-dispożizzjoni tkun konformi mal-għanijiet imfittxija mid-Direttiva 2001/83.

15. Minkejja dan, il-qorti tar-rinviju għandha dubji dwar l-interpretazzjoni li għandha tingħata lill-Artikolu 86(1) kif ukoll lill-Artikoli 87 u 90 tad-Direttiva 2001/83.

16. Fl-ewwel lok, il-qorti tar-rinviju tinnota li, skont l-ewwel inciż tal-Artikolu 89(1)(b) tad-Direttiva 2001/83, kull reklamar fir-rigward ta’ prodott mediċinali għandu jinkludi l-isem kif ukoll, jekk ikun il-każ, l-isem komuni tiegħu. Dan jista’ jimplika li huwa biss reklamar għall-prodotti mediċinali identifikabbli li huwa “reklamar ta’ prodotti mediċinali”, fis-sens ta’ din id-direttiva.

17. Il-qorti tar-rinviju tindika li d-dispożizzjoni kontenzjuża ma teħtiegħ li tiġi inkluża, f’dak li hija tqis li huwa reklamar magħmul fir-rigward ta’ prodotti mediċinali għall-pubbliku ġenerali, informazzjoni dwar prodotti mediċinali speċifiċi bħall-isem tagħhom, iżda tipprobixxi ċerta informazzjoni mir-reklamar magħmul fir-rigward tagħhom li tirrigwarda, b’mod partikolari, il-prezz tagħhom. Għaldaqstant, sa fejn din id-dispożizzjoni tirregola mhux l-informazzjoni dwar il-prodotti mediċinali nnifishom u l-isem tagħhom, iżda dik dwar il-prezz tagħhom, l-attivitajiet previsti mill-imsemmija dispożizzjoni jistgħu jitqiesu mhux bħala reklamar fis-sens tad-Direttiva 2001/83, iżda bħala forma ta’ tixrid ta’ informazzjoni, b’tali mod li din l-istess dispożizzjoni ma taqax taħt il-kamp ta’ applikazzjoni ta’ din id-direttiva.

18. Fit-tieni lok, il-qorti tar-rinviju tindika li d-dispożizzjoni kontenzjuża tistabilixxi projbizzjoni li ma tikkorrispondi għal ebda forma ta’ reklamar ipprojbata fl-Artikolu 90 tad-Direttiva 2001/83. Tqum għalhekk il-kwistjoni dwar jekk, l-Istati Membri jistgħux jestendu l-lista ta’ forom ta’ reklamar ipprojbati elenkati f’din id-dispożizzjoni. Hija tinnota li, b’mod partikolari, l-Artikolu 87(3) ta’ din id-direttiva, moqri fid-dawl tal-premessa 45 tagħha, jista’ jiġi interpretat fis-sens li jippermetti lill-Istati Membri jipprojbixxu kull reklamar ta’ prodotti mediċinali manifestament eċċessiv u mhux maħsub tajjeb, li jista’ bħala tali jaffettwa s-saħħa pubblika.

19. Huwa f’dan il-kuntest li permezz ta’ digriet tas-6 ta’ Ottubru 2020, li wasal fil-Qorti tal-Ġustizzja fl-20 ta’ Ottubru 2020, il-Latvijas Republikas Satversmes tiesa (il-Qorti Kostituzzjonali, il-Latvja), iddeċidiet li tissospendi l-proċedura u tagħmel lill-Qorti tal-Ġustizzja d-domandi preliminari li ġejjin:

- “1) L-attivitajiet previsti mir-regoli inklużi fid-dispożizzjoni kontenzjuża għandhom jitqiesu bħala reklamar għal prodott mediċinali fis-sens tat-Titolu VIII tad-Direttiva 2001/83, intitolat ‘Reklamar’?”
- 2) L-Artikolu 90 tad-Direttiva 2001/83 għandu jiġi interpretat fis-sens li jipprekludi leġiżlazzjoni ta’ Stat Membru li testendi l-lista tal-forom ta’ reklamar ipprojbati u li timponi limitazzjonijiet iktar stretti li ma humiex previsti espressament minn din id-dispożizzjoni?
- 3) Il-leġiżlazzjoni inkwistjoni fil-kawża prinċipali għandha titqies bħala li tillimta r-reklamar magħmul fir-rigward tal-prodotti mediċinali bil-ħsieb li jiġi promoss l-użu razzjonali ta’ dawn tal-aħħar fis-sens tal-Artikolu 87(3) tad-Direttiva 2001/83?”

20. Ġew ippreżentati osservazzjonijiet bil-miktub minn EUROAPTIEKA, mill-Gvern Latvjan, mill-Gvern Grieg u mill-Gvern Pollakk kif ukoll mill-Kummissjoni Ewropea. Ma nżammitx seduta.

IV. Analizi

A. Fuq l-ghan tal-kawża prinċipali

21. Il-qari ta' ċerti passagġi li jinsabu fl-osservazzjonijiet tal-partijiet jista' jagħti x'jifhem li l-kawża prinċipali tirrigwarda l-legalità, fid-dawl tal-Kostituzzjoni Latvjana u tad-dritt tal-Unjoni, tad-deċiżjoni tal-1 ta' April 2016, li permezz tagħha EUROAPTIEKA giet ipprojbata milli xxerred ir-reklamar inkwistjoni fil-kawża prinċipali.

22. Madankollu, ir-rikors ta' EUROAPTIEKA quddiem il-qorti tar-rinviju donnu ma jirrigwardax il-legalità ta' din id-deċiżjoni.

23. Fil-fatt, hija l-konformità tad-dispożizzjoni kontenzjuża mal-Kostituzzjoni Latvjana u mad-dritt tal-Unjoni li EUROAPTIEKA tpoġġi indiskussjoni fil-kuntest ta' dan ir-rikors, introdott diversi snin wara l-adozzjoni tad-deċiżjoni tal-1 ta' April 2016 abbażi tad-dispożizzjoni kontenzjuża⁴.

24. Konsegwentement, ma huwiex fir-rigward tal-aġir ta' EUROAPTIEKA li għandha tiġi interpretata d-Direttiva 2001/83, iżda tal-kontenut normattiv tad-dispożizzjoni kontenzjuża.

25. Għal dak li jirrigwarda l-kjarifiki li għandhom jiġu pprovduti lill-qorti tar-rinviju sabiex tkun tista' tiddeċiedi dwar il-kompatibbiltà tad-dispożizzjoni kontenzjuża mad-dritt tal-Unjoni, għandu jiġi ddeterminat, fid-dawl tal-espożizzjoni tal-motivi li wasslu lil din il-qorti tistaqsi dwar l-interpretazzjoni tad-Direttiva 2001/83 u fid-dawl tal-allegazzjonijiet magħmula minn EUROAPTIEKA fir-rikors tagħha quddiem il-qorti tar-rinviju, fl-ewwel lok, jekk l-attivitajiet previsti mid-dispożizzjoni kontenzjuża jaqgħux fil-kunċett ta' "reklamar ta' prodotti mediċinali", fis-sens tal-Artikolu 86(1) ta' din id-direttiva (l-ewwel domanda preliminari). Fl-affermattiv, għandhom, fit-tieni lok, jiġu pprovduti lill-qorti tar-rinviju kjarifiki li jippermettulha tivverifika jekk, fid-dawl tal-margni ta' manuvra li għandhom l-Istati Membri waqt l-implimentazzjoni tal-imsemmija direttiva, il-legiżlatur Latvjan ittrasponihix b'mod korrett fid-dritt nazzjonali (it-tieni u t-tielet domandi preliminari).

⁴ Huwa minnu li, f'din it-talba għal deċiżjoni preliminari, il-passagġ li jipprovdli li "r-reklamar inkwistjoni fil-kawża prinċipali ma jsemmix l-isem tal-prodott mediċinali" jista' jagħti x'jifhem li hija l-legalità tad-deċiżjoni tal-1 ta' April 2016 li hija s-sugġett tal-procedura quddiem il-qorti tar-rinviju. Madankollu, wiehed ma jistax jeskludi li dan il-passagġ huwa biss riproduzzjoni tal-argument li jinsab fir-rikors kostituzzjonali ta' EUROAPTIEKA. Barra minn hekk, il-frazi ta' wara l-imsemmi passagġ tistabbilixxi li għandu jiġi eżaminat jekk l-attivitajiet previsti mid-dispożizzjoni kontenzjuża jistgħux jaqgħu fil-kamp ta' applikazzjoni tad-Direttiva 2001/83. Barra minn hekk, EUROAPTIEKA tallega, fl-osservazzjonijiet bil-miktub tagħha, li meta l-qorti tkun mitluba tiddeċiedi dwar rikors kostituzzjonali, hija għandha tagħti importanza sinjifikattiva liċ-ċirkustanzi tal-każ li fihom id-dispożizzjoni kontenzjuża tkun kisret id-drittijiet fundamentali tar-rikorrent. Madankollu, il-fatt li tagħti ċerta importanza liċ-ċirkustanzi tal-każ ma jidherx li jpoġġi indiskussjoni l-ghan tal-procedura fil-kawża prinċipali. Barra minn hekk, fl-osservazzjonijiet bil-miktub tagħha, EUROAPTIEKA tirreferi għal deċiżjoni definittiva tal-Augstākā tiesa (il-Qorti Suprema, il-Latvja), adottata fil-kawża amministrattiva li tirrigwardaha. Din ir-referenza tista' tagħti x'jifhem li r-rikors kontra d-deċiżjoni tal-1 ta' April 2016 kien deċiż definittivament minn din il-qorti suprema. Barra minn hekk, huwa f'dan is-sens li l-Kummissjoni esprimiet ruhha fl-osservazzjonijiet bil-miktub tagħha.

B. Fuq l-ewwel domanda preliminari

26. Permezz tal-ewwel domanda preliminari tagħha, il-qorti tar-rinviju tistaqsi jekk l-Artikolu 86(1) tad-Direttiva 2001/83 għandux jiġi interpretat fis-sens li t-tixrid ta' informazzjoni li tinkoraġġixxi x-xiri ta' prodott mediċinali billi tiġġustifika n-neċessità ta' tali xiri bil-prezz tiegħu, billi tħabbar bejgħ speċjali jew billi tindika li jinbiegħ ma' prodotti mediċinali (inkluż bi prezz imnaqqas) jew prodotti oħra, jaqax taħt il-kuncett ta' "reklamar ta' prodotti mediċinali", fis-sens ta' din id-dispożizzjoni, anki meta din l-informazzjoni ma tirrigwardax prodott mediċinali speċifiku iżda prodotti mediċinali mhux suġġetti għal preskrizzjoni medika b'mod ġenerali.

27. Fil-fatt, fl-ewwel lok, minkejja li l-ewwel domanda preliminari tirreferi għat-*Titolu VIII* tad-Direttiva 2001/83, intitolat "Reklamar", id-definizzjoni tal-kuncett ta' "reklamar ta' prodotti mediċinali", li tinsab fl-Artikolu 86(1) ta' din id-direttiva, tapplika għad-dispożizzjonijiet kollha ta' dan it-titolu ("Għall-għanijiet ta' dan it-*Titolu*, [...]"). Għalhekk, sabiex tingħata risposta għal din id-domanda, għandha tiġi interpretata prinċipalment din id-dispożizzjoni.

28. Huwa minnu li t-*Titolu VIIIA* tad-Direttiva 2001/83 jirrigwarda wkoll il-qasam tar-reklamar għall-prodotti mediċinali. Dan it-titolu jinkludi b'mod partikolari regoli speċifiċi dwar ir-reklamar għall-pubbliku ġenerali, stabbiliti fl-Artikoli 88a sa 90⁵. Madankollu, ir-reklamar għall-pubbliku ġenerali jikkostitwixxi kategorija ta' "reklamar ta' prodotti mediċinali", fis-sens tal-Artikolu 86(1) ta' din id-direttiva.

29. Fit-tieni lok, għandu jiġi osservat li filwaqt li d-dispożizzjoni kontenzjuża tirreferi għat-tliet każijiet invokati fil-punt 26 ta' dawn il-konklużjonijiet, il-qorti tar-rinviju tistaqsi dwar il-punt jekk dawn jaqgħux taħt l-Artikolu 86(1) tad-Direttiva 2001/83 jew jekk humiex esklużi minn din id-dispożizzjoni għar-raġunijiet li huma komuni għat-tliet każijiet.

30. Fil-fatt, għalkemm, fil-fehma tiegħi, minkejja li dawn it-tliet każijiet jistgħu eventwalment jiġu eżaminati separatament fil-kuntest tat-tieni u tat-tielet domanda preliminari, madankollu, fil-kuntest tal-ewwel domanda preliminari, għandu jiġi cċarat jekk l-attivitajiet previsti mid-dispożizzjoni kontenzjuża humiex esklużi mill-kamp ta' applikazzjoni tad-Direttiva 2001/83 meta dawn jirrigwardaw prodotti mediċinali mhux suġġetti għal preskrizzjoni medika b'mod ġenerali.

31. Għandu jiġi rrilevat ukoll, fid-dawl tal-kontenut tat-talba għal deċizzjoni preliminari u tal-informazzjoni pprovduta mill-Gvern Latvjani, li l-attivitajiet previsti mid-dispożizzjoni kontenzjuża jirrigwardaw prodotti mediċinali awtorizzati fil-Latvja u mhux suġġetti għal preskrizzjoni medika f'dak l-Istat Membru. Fil-fatt, ir-reklamar għall-prodotti mediċinali mhux awtorizzati⁶ u għal dawk suġġetti għal preskrizzjoni medika⁷ huwa pprojbit fil-livell tad-dritt tal-Unjoni.

32. Għalhekk, ser nanalizza l-ewwel domanda preliminari, qabel kollox, mill-perspettiva tal-interpretazzjoni testwali, sistematika u teleoloġika tal-Artikolu 86(1) tad-Direttiva 2001/83, sabiex imbagħad inqabbel ir-riżultat tal-analiżi tiegħi mat-tagħlimiet li jistgħu jinsiltu

⁵ Sentenza tal-5 ta' Mejju 2011, *Novo Nordisk* (C-249/09, EU:C:2011:272, punt 22).

⁶ Ara f'dan is-sens, is-sentenza tal-11 ta' Diċembru 2003, *Deutscher Apothekerverband* (C-322/01, EU:C:2003:664, punt 146).

⁷ Ara l-ewwel inċiż tal-Artikolu 88(1)(a) tad-Direttiva 2001/83.

mis-sentenzi reċenti tal-Qorti tal-Ġustizzja, b'mod partikolari s-sentenzi A (Reklamar u bejgħ ta' prodotti mediċinali online)⁸ u DocMorris⁹, li l-partijiet jirreferu għalihom fl-osservazzjonijiet bil-miktub tagħhom u fit-tweġibiet tagħhom għall-mistoqsijiet bil-miktub tal-Qorti tal-Ġustizzja.

1. L-interpretazzjoni testwali

33. L-Artikolu 86(1) tad-Direttiva 2001/83 jiddefinixxi l-kunċett ta' "reklamar ta' prodotti mediċinali" bħala "kull forma ta' informazzjoni bieb-bieb, attività ta' kkanvassjar jew inkoraġġiment bl-għan li jippromwovi l-preskrizzjoni, provvista, bejgħ jew konsum ta' prodotti mediċinali".

34. Fl-ewwel lok, għandu jiġi osservat li din id-dispożizzjoni, minn naħa, tirreferi għall-prodotti mediċinali fil-plural, u min-naħa l-oħra, tirrigwarda "kull forma" ta' reklamar.

35. Fit-tieni lok, fid-dawl tal-kontenut normattiv tad-dispożizzjoni kontenzjuża, għandu jiġi enfazzzjat li l-kunċett ta' "reklamar ta' prodotti mediċinali" jinkludi, b'mod partikolari, ir-"reklamar ta' prodotti mediċinali għall-pubbliku ġenerali". *A priori*, l-attivitajiet ikkonċernati minn din id-dispożizzjoni donnhom jaqgħu perfettament f'din id-definizzjoni.

36. Fit-tielet lok, il-Qorti tal-Ġustizzja diġà indikat, fir-rigward tal-formulazzjoni tal-Artikolu 86(1) tad-Direttiva 2001/83, li l-għan tal-messaġġ jikkostitwixxi l-karatteristika essenzjali tar-reklamar fis-sens ta' din id-dispożizzjoni u l-element prinċipali li jiddistingwi r-reklamar minn sempliċi informazzjoni¹⁰.

37. Kif tirrikonoxxi l-qorti tar-rinviju, huma l-qrati nazzjonali li għandhom jevalwaw, wara eżami konkret taċ-ċirkustanzi rilevanti kollha tal-każ inkwistjoni, jekk tixrid ta' informazzjoni għandux jew le għan pubbliċitarju¹¹. Madankollu, il-Qorti tal-Ġustizzja identifikat lista mhux eżawrjenti ta' kriterji u ta' ċirkustanzi rilevanti sabiex tevalwa jekk komunikazzjoni għandhiex tiġi kklassifikata bħala "reklamar", bħall-identità tal-awtur tal-komunikazzjoni, l-għan u l-kontenut tagħha, kif ukoll il-grupp ta' destinatari tagħha u l-karatteristiċi tal-mezzi ta' komunikazzjoni użati¹².

38. Fil-kuntest tal-ewwel domanda tagħha, il-qorti tar-rinviju tfittex biss kjarifiki li jippermettulha tiddetermina jekk il-fatt li t-tixrid ta' informazzjoni ma jirrigwardax prodotti mediċinali partikolari, iżda prodotti mediċinali b'mod ġenerali, jeskludix dan it-tixrid mill-kunċett ta' "reklamar ta' prodotti mediċinali", fis-sens tal-Artikolu 86(1) tad-Direttiva 2001/83.

39. Kif jirrizulta mill-punt 33 ta' dawn il-konklużjonijiet, komunikazzjoni intiża sabiex tippromwovi "l-preskrizzjoni, provvista, bejgħ *jew* konsum ta' prodotti mediċinali" għandha titqies li taqa' taħt dan il-kunċett.

⁸ Sentenza tal-1 ta' Ottubru 2020 (C-649/18, EU:C:2020:764).

⁹ Sentenza tal-15 ta' Lulju 2021 (C-190/20, EU:C:2021:609).

¹⁰ Sentenza tal-5 ta' Mejju 2011, MSD Sharp & Dohme (C-316/09, EU:C:2011:275, punt 31).

¹¹ Sentenza tal-5 ta' Mejju 2011, MSD Sharp & Dohme (C-316/09, EU:C:2011:275, punt 33).

¹² Ara s-sentenza tal-5 ta' Mejju 2011, MSD Sharp & Dohme (C-316/09, EU:C:2011:275, punti 34, 36, 40 u 45).

40. F'dan il-kuntest, sa fejn id-definizzjoni tal-kunċett ta' "reklamar ta' prodotti mediċinali" tuża l-kelma "jew" sabiex tistabbilixxi l-iskopijiet previsti minn reklamar ("l-preskrizzjoni, provvista, bejgħ jew konsum ta' prodotti mediċinali"), is-sempliċi fatt li t-tixrid ta' informazzjoni huwa intiz għall-promozzjoni tal-bejgħ ta' prodotti mediċinali – u mhux neċessarjament il-konsum tagħhom, li kultant huwa diffiċli li jiġi identifikat – huwa suffiċjenti sabiex jiġi stabbilit li dan it-tixrid jaqa' taħt dan il-kunċett.

41. Bħall-partijiet kollha, bl-eċċezzjoni ta' EUROAPTIEKA, jiena tal-fehma li t-tixrid ta' informazzjoni relattiva għall-prodotti mediċinali mhux suġġetti għal preskrizzjoni medika jista', bħala prinċipju, jinfluwenza d-deċiżjoni ta' xiri tal-konsumatur. L-importanti ma huwiex il-prodott mediċinali li jixtri l-konsumatur, iżda l-fatt li t-tixrid ta' informazzjoni jinkoraġġixxi lill-konsumatur jixtri prodott li jaqa' fil-kategorija wiesgħa ta' prodotti mediċinali mhux suġġetti għal preskrizzjoni medika. Barra minn hekk, jekk jitqies li t-tixrid ta' informazzjoni relattiva għal prodotti mediċinali b'mod ġenerali ma jikkostitwixxi reklamar, iwassal sabiex jitneħħa wkoll mill-kamp ta' applikazzjoni tat-*Titoli VIII u VIIIa tad-Direttiva 2001/83* it-tixrid ta' informazzjoni relattiva għal ċerta kategorija ta' prodotti mediċinali intizi għall-kura ta' kundizzjoni speċifika. Barra minn hekk, wiehed ma jistax jeskludi li tali kategorija ta' prodotti mediċinali tkun awtomatikament assoċjata mill-konsumaturi ma' prodott mediċinali speċifiku, anki jekk ismu ma jissemmiex f'din l-informazzjoni.

42. Ferm iktar importanti, kif jirriżulta mill-formulazzjoni tagħha, id-dispożizzjoni kontenzjuża tipprojbixxi t-tixrid ta' informazzjoni li jinkoraġġixxi x-xiri ta' prodotti mediċinali. Għalhekk, jidher li sabiex jaqa' taħt il-projbizzjoni stipulata f'din id-dispożizzjoni, tali tixrid għandu jippromwovi ("jinkoraġġixxi") il-bejgħ ("ix-xiri") ta' prodotti mediċinali. Għalhekk, mingħajr preġudizzju għall-verifiki tal-qorti tar-rinviju, l-iskop pubbliċitarju jikkostitwixxi kundizzjoni preliminari tal-applikazzjoni tad-dispożizzjoni kontenzjuża u jistabbilixxi l-kamp ta' applikazzjoni tagħha. Għaldaqstant, din id-dispożizzjoni għandha għalhekk titqies li taqa' fil-kamp ta' applikazzjoni tad-Direttiva 2001/83 sa fejn din id-direttiva, fit-*Titoli VIII u VIIIa* tagħha, tarmonizza l-qasam tar-reklamar għall-prodotti mediċinali¹³.

43. Din il-kunsiderazzjoni hija kkorroborata mill-interpretazzjoni sistematika tad-Direttiva 2001/83.

2. *L-interpretazzjoni sistematika*

44. Fil-kuntest tal-interpretazzjoni tal-kunċett ta' "reklamar ta' prodotti mediċinali", il-Qorti tal-Ġustizzja qieset li l-Artikolu 86(1) tad-Direttiva 2001/83 jistabbilixxi regola ġenerali li tapplika fil-kazijiet kollha fejn ikun neċessarju li jiġi ddeterminat jekk attività għandhiex il-karatteristiċi ta' reklamar għal prodott mediċinali¹⁴. Barra minn hekk, il-Qorti tal-Ġustizzja ċċarat li l-Artikolu 87 ta' din id-direttiva jinkludi prinċipji ġenerali li japplikaw għat-tipi u għall-elementi kollha ta' reklamar għall-prodotti mediċinali¹⁵. Essenzjalment, għal dak li jirrigwarda b'mod partikolari, ir-reklamar għall-pubbliku ġenerali, l-Artikolu 88 tal-imsemmija direttiva jistabbilixxi wkoll tali prinċipji ġenerali.

¹³ Dwar il-portata tal-armonizzazzjoni mwettqa mid-Direttiva 2001/83, ara s-sentenza tat-8 ta' Novembru 2007, Gintec (C-374/05, EU:C:2007:654, punt 20).

¹⁴ Sentenza tal-5 ta' Mejju 2011, Novo Nordisk (C-249/09, EU:C:2011:272, punt 24).

¹⁵ Sentenza tal-5 ta' Mejju 2011, Novo Nordisk (C-249/09, EU:C:2011:272, punt 25).

45. Għalhekk, fl-ewwel lok, il-kunċett ta' "reklamar ta' prodotti mediċinali" għandu jiġi ddefinit b'mod wiesa', sabiex ikopri wkoll sitwazzjonijiet inqas evidenti fir-rigward tal-fatt li jaqgħu fil-kamp ta' applikazzjoni tad-Direttiva 2001/83.

46. F'dan il-kuntest, il-fatt li l-ewwel inċiż tal-Artikolu 89(1)(b) tad-Direttiva 2001/83, li jinsab taħt it-Titolu VIIIa tagħha, jipprovdi li kull reklamar magħmul fir-rigward ta' prodott mediċinali għall-pubbliku ġenerali għandu jinkludi l-isem tiegħu ma jidhirlix li huwa deċiżiv, peress li dan jirrigwarda biss waħda mill-kategoriji ta' reklamar għall-prodotti mediċinali previsti mill-kunċett ġenerali li jinsab fl-Artikolu 86(1) ta' din id-direttiva. Barra minn hekk, li kieku, kif jargumenta l-Gvern Pollakk, reklamar għall-prodotti mediċinali jista' jirrigwarda biss prodott speċifiku, l-obbligu li dan jiġi identifikat b'mod ċar ma kienx ikun jinsab fid-dispożizzjonijiet speċifiċi relattivi għal ċerti forom ta' reklamar, iżda fid-dispożizzjonijiet ġenerali tad-direttiva msemmija li jirregolaw dan ir-reklamar.

47. Fit-tieni lok, nifhem il-kunsiderazzjoni tal-Qorti tal-Ġustizzja li tgħid li l-Artikolu 86(1) tad-Direttiva 2001/83 japplika fil-każijiet kollha fejn huwa neċessarju li jiġi ddeterminat jekk attività għandhiex il-karatteristiċi ta' reklamar għal prodott mediċinali fis-sens li l-leġiżlatur tal-Unjoni, f'dak li jirrigwarda l-kuntest li fih għandha tiġi evalwata l-konformità mad-dritt tal-Unjoni tal-attivitajiet pubbliċitarji relattivi għall-prodotti mediċinali, xtaq jagħti privileġġ mhux lid-dispożizzjonijiet tad-dritt primarju iżda lil dawk ta' din id-direttiva.

48. Fil-fatt, jekk jitqies li dispożizzjoni bħal dik inkwistjoni fil-kawża prinċipali ma taqax fil-kamp ta' applikazzjoni tal-Artikolu 86(1) tad-Direttiva 2001/83 ikun jimplika, tal-inqas fil-każ ta' sitwazzjoni transkonfinali, li l-kontenut normattiv ta' din id-dispożizzjoni u l-implikazzjonijiet tagħha għas-suq intern jiġu eżaminati fid-dawl tad-dritt primarju, u b'mod iktar preċiż, tal-libertajiet fundamentali stabbiliti fit-Trattat FUE.

49. Kif juri d-dibattitu bejn il-partijiet, li fil-kuntest tiegħu EUROAPTIEKA ssostni li d-dispożizzjoni kontenzjuża ma tirrigwardax il-prodotti mediċinali mibjugħa minn spiżerija iżda l-attività tagħha, wieħed ma jistax jeskludi li dispożizzjoni nazzjonali li tintroduċi projbizzjonijiet fil-qasam ta' reklamar ta' prodotti mediċinali b'mod ġenerali tista' tirrelata, fil-każ ta' sitwazzjoni transkonfinali, kemm mal-moviment liberu tal-merkanzija kif ukoll mal-libertà li jiġu pprovduti servizzi. Il-Qorti tal-Ġustizzja teżamina tali dispożizzjoni nazzjonali, bħala prinċipju, fir-rigward ta' waħda biss minn dawn iż-żewġ libertajiet fundamentali jekk jirriżulta li waħda minnhom tkun sekondarja għall-oħra u tista' tirrelata magħha.

50. F'dan il-każ, id-dispożizzjoni kontenzjuża ma tirrigwardax l-eżerċizzju tal-attività ta' spiżjar jew is-servizz tal-bejgħ fihom innifishom, iżda tirrigwarda ċerta forma ta' azzjoni pubbliċitarja għall-prodotti mediċinali offruti għall-bejgħ¹⁶.

¹⁶ F'din l-ordni ta' ideat, il-Qorti tal-Ġustizzja qieset, fis-sentenza DocMorris, li l-azzjoni pubbliċitarja inkwistjoni f'din is-sentenza, jiġifieri dik li tikkonsisti f'loġha promozzjonali li tippermetti lill-partiċipanti jirbhu oġġetti tal-hajja ta' kuljum minbarra prodotti mediċinali, ma taqax taħt il-kunċett ta' "reklamar ta' prodotti mediċinali" fis-sens tal-Artikolu 86(1) tad-Direttiva 2001/83. Madankollu, il-Qorti tal-Ġustizzja qieset ukoll li t-tixrid ta' messaġġi pubbliċitarji li jirrigwardaw is-servizz ta' ordni permezz ta' korrispondenza ta' prodott mediċinali sugġetti għal preskrizzjoni medika, minkejja li ma huwiex intiż għall-promozzjoni ta' prodott mediċinali partikolari, kien jikkostitwixxi element sekondarju fir-rigward tal-promozzjoni tal-bejgħ ta' dawn il-prodotti mediċinali li huwa l-għan finali tal-azzjoni pubbliċitarja. Ara s-sentenza tal-15 ta' Lulju 2021, DocMorris (C-190/20, EU:C:2021:609, punt 31).

51. Fir-rigward tal-moviment liberu tal-merkanzija, id-dispożizzjoni kontenzjuża tista' titqies "li tirregola modalitajiet ta' bejgħ", fis-sens tal-ġurisprudenza tal-Qorti tal-Ġustizzja, u li tissodisfa ż-żewġ kundizzjonijiet li jirriżultaw mill-ġurisprudenza Keck u Mithouard¹⁷ u għalhekk, ma taqax fil-qasam ta' applikazzjoni tal-Artikolu 34 TFUE¹⁸.

52. Għaldaqstant, l-Istati Membri huma liberi li jipprojbixxu l-attivitajiet bħal dawk previsti mid-dispożizzjoni kontenzjuża u tali projbizzjonijiet ma huma, bħala prinċipju, suġġetti għal ebda kontroll fir-rigward tal-konformità tagħhom mad-Direttiva 2001/83 u/jew mal-libertajiet fundamentali stabbiliti fit-Trattat FUE. Fl-istess waqt, l-Istati Membri ma humiex obbligati jadottaw tali projbizzjonijiet, minkejja li dawn l-attivitajiet jistgħu jinfluwenzaw l-aġir tal-konsumaturi¹⁹. Jiena tal-fehma li huwa għal dawn ir-raġunijiet li, kif semmejt fil-punt 47 ta' dawn il-konklużjonijiet, il-legiżlatur ta privileġġ lid-Direttiva 2001/83 fid-dawl tal-kuntest li fih għandha tiġi evalwata l-konformità, mad-dritt tal-Unjoni, tal-attivitajiet pubbliċitarji relattivi għall-prodotti mediċinali.

53. F'dawn iċ-ċirkustanzi, in-natura ta' regola ġenerali tal-Artikolu 86(1) tad-Direttiva 2001/83 timmilita favur l-interpretazzjoni li tgħid li reklamar magħmul fir-rigward ta' prodotti mediċinali b'mod ġenerali, bħal dak previst mid-dispożizzjoni kontenzjuża, jaqa' wkoll fil-kunċett ta' "reklamar ta' prodotti mediċinali", fis-sens ta' din l-ewwel dispożizzjoni. Din il-kunsiderazzjoni hija kkorroborata mill-interpretazzjoni teleoloġika ta' din id-direttiva.

3. *L-interpretazzjoni teleoloġika*

54. L-analiżi tal-ġurisprudenza tal-Qorti tal-Ġustizzja tippermetti li jitqies li mill-perspettiva tal-interpretazzjoni teleoloġika, il-kunċett ta' "reklamar ta' prodotti mediċinali", fis-sens tal-Artikolu 86 tad-Direttiva 2001/83, għandu jiġi ddefinit b'mod li jinkludi kull tixrid ta' informazzjoni, ikkanvassjar jew inkoraġġiment li jista' jagħmel ħsara lis-saħħa pubblika.

55. Fil-fatt, is-salvagwardja tas-saħħa pubblika hija l-għan prinċipali tad-Direttiva 2001/83. Minhabba l-effetti terapewtiċi tagħhom, il-prodotti mediċinali huma sostanzjalment differenti minn merkanziji oħra. Dawn l-effetti għandhom il-konsegwenza li, jekk il-prodotti mediċinali jiġu kkonsmati mingħajr bżonn jew b'mod mhux korrett, jistgħu jagħmlu ħsara gravi lis-saħħa, mingħajr ma l-pazjent ikun konxju minn dan waqt l-amministrazzjoni tagħhom²⁰.

56. Kif irrikonoxxiet il-Qorti tal-Ġustizzja, wieħed ma jistax jeskludi li ċerti riskji huma marbuta wkoll mal-użu ta' prodotti mediċinali li ma humiex suġġetti għal preskrizzjoni medika²¹. Tali riskji jirrigwardaw, skont il-Gvern Latvjan, b'mod partikolari l-persuni li jikkonsmaw prodotti mediċinali differenti mingħajr ma jikkonsultaw tabib. Għal dak il-gvern, anki prodotti mediċinali li *a priori* ma jagħmlux ħsara jista' jkollhom effetti sekondarji mhux mixtieqa meta jintużaw flimkien ma' prodotti mediċinali oħrajn. Barra minn hekk, it-tehid ta' diversi prodotti mediċinali li jinxtraw mingħajr preskrizzjoni li fihom l-istess komponent jista' jwassal għal dożaġġ eċċessiv sinjifikattiv.

¹⁷ Sentenza tal-24 ta' Novembru 1993 (C-267/91 u C-268/91, EU:C:1993:905).

¹⁸ Ara, b'analoġija, is-sentenza tal-15 ta' Lulju 2021, DocMorris (C-190/20, EU:C:2021:609, punt 35).

¹⁹ Ara f'dan ir-rigward, il-punt 41 ta' dawn il-konklużjonijiet.

²⁰ Ara f'dan is-sens, is-sentenza tad-19 ta' Mejju 2009, Apothekerkammer des Saarlandes *et* (C-171/07 u C-172/07, EU:C:2009:316, punti 31 u 32).

²¹ Ara s-sentenza tal-1 ta' Ottubru 2020, A (Reklamar u bejgħ ta' prodotti mediċinali online) (C-649/18, EU:C:2020:764, punt 94).

57. Billi rrikonoxxa dawn ir-riskji, il-legiżlatur tal-Unjoni pprovda, fl-Artikolu 88(1) u (2), kif ukoll fl-Artikoli 89 u 90 tad-Direttiva 2001/83, li jinsabu taht it-Titolu VIIIa tagħha, moqrija fid-dawl tal-premessa 45 tagħha, li r-reklamar għall-pubbliku ġenerali fir-rigward ta' prodotti mediċinali mhux sugġetti għal preskrizzjoni medika ma huwiex ipprojbit iżda awtorizzat, mingħajr preġudizzju għall-kundizzjonijiet u għar-restrizzjonijiet previsti minn din id-direttiva²².

58. Fost dawn ir-restrizzjonijiet hemm dik ta' natura ġenerali stabbilita fl-Artikolu 87(3) tad-Direttiva 2001/83, li ttiprovdi li r-reklamar magħmul fir-rigward ta' prodott mediċinali għandu jinkoraġġixxi l-użu razzjonali tal-prodott mediċinali billi jipprezentah oġġettivament u mingħajr ma jkabbar iżżejjed il-proprjetajiet tiegħu. Fil-fehma tiegħi, din id-dispożizzjoni hija intiża sabiex tipprekludi mhux ir-reklamar ta' prodott mediċinali partikolari, iżda r-reklamar li jista' jipprovoka l-użu irrazzjonali ta' prodotti mediċinali.

59. Barra minn hekk, fil-fehma tiegħi, mill-ġurisprudenza jirriżulta li waqt l-interpretazzjoni tal-kunċett ta' "reklamar ta' prodotti mediċinali", il-Qorti tal-Ġustizzja ntrabtet li tiegħu inkunsiderazzjoni l-importanza tal-għan tas-salvagwardja tas-saħħa pubblika sa fejn l-interpretazzjoni tiegħu tippermetti li jintlaħaq dan l-għan²³.

60. F'dan ir-rigward, kif diġà semmejt, reklamar magħmul fir-rigward ta' prodotti mediċinali b'mod ġenerali jista' jinfluwenza l-aġir tal-konsumaturi²⁴, li jmur kontra dan l-għan tas-salvagwardja tas-saħħa pubblika u jista' jipprovoka riskji għas-saħħa tagħhom²⁵.

61. Minn dan isegwi li, bhall-interpretazzjoni testwali u sistematika, l-interpretazzjoni teleoloġika tal-kunċett ta' "reklamar ta' prodotti mediċinali" timmilita favur risposta affermattiva għall-ewwel domanda preliminari. Il-kunsiderazzjonijiet ibbażati fuq dawn l-interpretazzjonijiet ma humiex ikkontestati mit-tagħlimiet li wiehed jista' jislet mis-sentenzi A (Reklamar u bejgħ ta' prodotti mediċinali online)²⁶ u DocMorris²⁷, peress li dawn ma humiex trasponibbli għal dan il-każ.

4. Fuq is-sentenza A (Reklamar u bejgħ ta' prodotti mediċinali online)

62. Infakkar li, fil-punt 50 tas-sentenza A (Reklamar u bejgħ ta' prodotti mediċinali online)²⁸, il-Qorti tal-Ġustizzja kkonstatat li l-Artikoli 86 sa 100 tad-Direttiva 2001/83, li jinsabu taht it-Titoli VIII u VIIIa tagħha, huma intiżi sabiex jirregolaw il-kontenut tal-messaġġ pubbliċitarju u l-modalitajiet tar-reklamar għal prodotti mediċinali speċifiċi, iżda ma jirregolawx ir-reklamar għas-servizzi ta' bejgħ online ta' prodotti mediċinali. Għalhekk, skont il-Qorti tal-Ġustizzja, dawn id-dispożizzjonijiet ma għandhomx jittiehdu inkunsiderazzjoni b'mod partikolari waqt l-eżami tal-kwistjoni dwar jekk id-dritt tal-Unjoni jipprekludix l-applikazzjoni ta' legiżlazzjoni nazzjonali li ttipprojbixxi lil spizeriji milli jagħmlu offerti promozzjonali intiżi għall-għoti ta' tnaqqis fuq il-prezz globali tal-ordni ta' prodotti mediċinali meta dan jaqbeż ċertu ammont.

²² Ara s-sentenza tal-11 ta' Ġunju 2020, ratiopharm (C-786/18, EU:C:2020:459, punt 40).

²³ Bħala eżempju, il-Qorti tal-Ġustizzja ċċarat, fis-sentenza tagħha tat-2 ta' April 2009, Damgaard (C-421/07, EU:C:2009:222), li t-tixrid minn terz ta' informazzjoni relattiva għal prodott mediċinali għandha titqies bħala "reklamar ta' prodotti mediċinali", fis-sens tal-Artikolu 86(1) tad-Direttiva 2001/83. Fil-fatt, wara li kkonstatat li l-formulazzjoni ta' din id-direttiva ma tinkludi ebda indikazzjoni dwar l-awturi tar-reklamar (punti 20 u 21), il-Qorti tal-Ġustizzja osservat li r-reklamar għal prodott mediċinali jista' jagħmel ħsara lis-saħħa pubblika li s-salvagwardja tagħha hija l-għan essenzjali tal-imsemmija direttiva, anki meta dan isir minn terz indipendenti (punt 22).

²⁴ Ara l-punt 41 ta' dawn il-konklużjonijiet.

²⁵ Ara l-punt 56 ta' dawn il-konklużjonijiet.

²⁶ Sentenza tal-1 ta' Ottubru 2020 (C-649/18, EU:C:2020:764).

²⁷ Sentenza tal-15 ta' Lulju 2021 (C-190/20, EU:C:2021:609).

²⁸ Sentenza tal-1 ta' Ottubru 2020 (C-649/18, EU:C:2020:764).

63. Għalhekk, *a priori*, l-azzjoni pubbliċitarja inkwistjoni fil-kawża li tat lok għas-sentenza A (Reklamar u bejgħ ta' prodotti mediċinali online)²⁹ donnha hija simili għal dawk ipprojbiti mid-dispożizzjoni kontenzjuża f'din il-kawża. Din is-similarità tista' tagħti x'tifhem li din is-sentenza hija trasponibbli għal din il-kawża, b'tali mod li d-Direttiva 2001/83 ma hijiex rilevanti sabiex tingħata risposta għall-ewwel domanda preliminari.

64. Madankollu, il-kuntest tal-kawża li tat lok għas-sentenza A (Reklamar u bejgħ ta' prodotti mediċinali online)³⁰ huwa ferm differenti minn dak ta' din il-kawża.

65. Fil-fatt, il-legiżlazzjoni nazzjonali inkwistjoni f'din l-ewwel kawża, li tipprojbixxi lil spiżeriji, b'mod partikolari, milli jagħmlu offerti promozzjonali intizi għall-għoti ta' tnaqqis fuq il-prezz globali, tirrigwarda l-prodotti mediċinali u r-reklamar tagħhom indirettament biss³¹, filwaqt li d-dispożizzjoni kontenzjuża tirrigwarda espressament u direttament ir-reklamar magħmul fir-rigward tal-prodott mediċinali għall-pubbliku generali.

66. Ferm iktar importanti, id-domanda magħmula fil-kawża li tat lok għas-sentenza A (Reklamar u bejgħ ta' prodotti mediċinali online)³² kienet tirrigwarda, essenzjalment, kif jirriżulta mill-formulazzjoni tagħha u mill-punt 28 ta' din is-sentenza, il-konformità mad-dritt tal-Unjoni ta' legiżlazzjoni nazzjonali, applikata mill-Istat Membru ta' destinazzjoni ta' servizz ta' bejgħ online ta' prodotti mediċinali li ma humiex suġġetti għal preskrizzjoni medika, għall-fornitur ta' dan is-servizz stabbilit fi Stat Membru ieħor. B'mod iktar speċifiku, il-qorti tar-rinvju f'din il-kawża xtaqet tikkonfronta din il-legiżlazzjoni nazzjonali mal-Artikolu 34 TFUE, mal-Artikolu 85c tad-Direttiva 2001/83 u/jew mal-Artikolu 3 tad-Direttiva 2000/31³³.

67. Wara li kkonstatat li s-servizzi ta' bejgħ online ta' prodotti mediċinali ma humiex esklużi mill-kamp ta' applikazzjoni tad-Direttiva 2001/31³⁴ u li l-Artikolu 85c tad-Direttiva 2001/83 jirreferi, b'mod partikolari, għad-dispożizzjonijiet ta' din l-ewwel direttiva, il-Qorti tal-Ġustizzja eżaminat id-domanda preliminari fid-dawl tad-Direttiva 2000/31. Fil-fatt, skont il-logika li fuqha hija bbażata d-Direttiva 2000/31, fornitur ta' servizz tas-socjetà tal-informazzjoni huwa, bħala regola ġenerali, suġġett għal-legiżlazzjoni nazzjonali tal-Istat Membru fejn huwa stabbilit (l-Istat Membru ta' oriġini). Ir-rekwiziti relattivi għas-servizzi tas-socjetà tal-informazzjoni, li jaqgħu fil-qasam ikoordinat, jistgħu għalhekk jirriżultaw mill-Istat Membru ta' oriġini jew – fil-limiti imposti fl-Artikolu 3(4) tad-direttiva msemmija – minn Stati Membri oħra. Madankollu, f'din il-kawża, il-legiżlazzjoni kkonċernata hija dik tal-Istat Membru fejn huwa stabbilit il-fornitur.

5. Fuq is-sentenza DocMorris

68. Fis-sentenza DocMorris³⁵, li d-data li fiha nġhatat hija wara dik tal-introduzzjoni tar-rinvju preliminari f'din il-kawża, il-Qorti tal-Ġustizzja kienet adita mill-kwistjoni dwar jekk id-dispożizzjonijiet li jinsabu fit-Titolu VIII tad-Direttiva 2001/83, u b'mod partikolari

²⁹ Sentenza tal-1 ta' Ottubru 2020 (C-649/18, EU:C:2020:764).

³⁰ Sentenza tal-1 ta' Ottubru 2020 (C-649/18, EU:C:2020:764).

³¹ Din kienet tirrigwarda l-attività ta' spiżjar li, skont din il-legiżlazzjoni, ma setax jissolleċita klijenti permezz ta' proċeduri u mezzi li jmorru kontra d-dinjità tal-professjoni u lanqas jinkoraġġixxi lill-pazjenti tiegħu għal konsum abbużiv ta' prodotti mediċinali.

³² Sentenza tal-1 ta' Ottubru 2020 (C-649/18, EU:C:2020:764).

³³ Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tat-8 ta' Ġunju 2000 dwar ċerti aspetti legali tas-servizzi minn socjetà ta' l-informazzjoni, partikolarment il-kummerċ elettroniku, fis-Suq Intern ("Direttiva dwar il-kummerċ elettroniku") (ĠU Edizzjoni Speċjali bil-Malti, Kapitolu 13, Vol. 25, p. 399).

³⁴ Ara s-sentenza tal-1 ta' Ottubru 2020, A (Reklamar u bejgħ ta' prodotti mediċinali online) (C-649/18, EU:C:2020:764, punt 32).

³⁵ Sentenza tal-15 ta' Lulju 2021 (C-190/20, EU:C:2021:609).

l-Artikolu 87(3) tagħha, jipprekludux leġislazzjoni nazzjonali li tipprojbixxi lil spiżerija li tbigh prodotti mediċinali bil-posta milli torganizza azzjoni pubbliċitarja fil-forma ta' loġġba promozzjonali li tippermetti lill-partecipanti jirbħu oġġetti tal-ħajja ta' kuljum minbarra prodotti mediċinali, billi l-partecipazzjoni f'din il-loġġba hija suġġetta għal ordni ta' prodott mediċinali għall-użu mill-bniedem suġġetti għal preskrizzjoni medika, akkumpanjata minn din il-preskrizzjoni.

69. Il-Qorti tal-Ġustizzja qieset, f'din is-sentenza, li tali azzjoni pubbliċitarja ma taqax fil-kamp ta' applikazzjoni tad-dispożizzjonijiet tat-Titolu VIII tad-Direttiva 2001/83.

70. B'mod iktar speċifiku, il-Qorti tal-Ġustizzja kkonstatat li r-reklamar inkwistjoni ma kienx jirrigwarda prodott mediċinali partikolari, iżda l-firxa ta' prodotti mediċinali kollha suġġetti għal preskrizzjoni medika u offruti għall-bejgħ mill-ispīzerija inkwistjoni. Qabel ma waslet għal din il-konstatazzjoni, il-Qorti tal-Ġustizzja osservat, fil-punt 21 tas-sentenza msemmija, li din l-azzjoni pubbliċitarja kienet intiża sabiex tinfluwenza mhux l-għażla ta' prodott mediċinali partikolari mill-klijent, iżda dik tal-ispīzerija li mingħandha l-klijent jixtri dan il-prodott mediċinali, b'din it-tieni għażla ssir wara dik tal-ewwel.

71. Fil-fatt, dak li huwa rilevanti, mill-perspettiva tal-interpretazzjoni teleoloġika, huwa li l-imsemmija azzjoni pubbliċitarja ma kinitx ta' natura li tinkoraġġixxi l-użu irrazzjonali ta' prodotti mediċinali, għall-kuntrarju tal-attivitajiet previsti mid-dispożizzjoni kontenzjuża. Ix-xiri ta' prodotti mediċinali kien ikkundizzjonat mill-kisba minn qabel ta' preskrizzjoni medika, taht il-kontroll ta' persuni awtorizzati li jippreskrivuhom.

72. Min-naħa l-oħra, għar-raġunijiet diġà invokati fil-punt 41 ta' dawn il-konklużjonijiet, l-attivitajiet previsti mid-dispożizzjoni kontenzjuża huma ta' natura li jinkoraġġixxu lill-konsumaturi jixtru iktar prodotti mediċinali anki meta dawn jirrigwardaw prodotti mediċinali mhux suġġetti għal preskrizzjoni medika b'mod ġenerali. Fil-fatt, peress li huwa indikat b'mod ċar, fil-leġislazzjoni nazzjonali kkonċernata, li r-reklamar jirrigwarda prodotti mediċinali, bħal f'dan il-każ, ir-regoli fil-qasam ta' reklamar għandhom japplikaw anki jekk ebda prodott mediċinali speċifiku ma jissema espressament fir-reklamar.

6. Konklużjoni dwar l-ewwel domanda preliminari

73. Billi jittiehdu inkunsiderazzjoni l-konklużjonijiet inekwivoċi li jirriżultaw mill-interpretazzjoni testwali, sistematika u teleoloġika tal-Artikolu 86(1) tad-Direttiva 2001/83, din id-dispożizzjoni għandha tiġi interpretata fis-sens li t-tixrid ta' informazzjoni li tinkoraġġixxi x-xiri ta' prodott mediċinali billi tiġġustifika n-neċessità ta' tali xiri bil-prezz tal-prodott mediċinali, billi tħabbar bejgħ speċjali jew billi tindika li l-prodott mediċinali jinbiegħ ma' prodotti mediċinali (inkluż bi prezz imnaqqas) jew prodotti oħra, jista' jaqa' taht il-kunċett ta' "reklamar ta' prodotti mediċinali", fis-sens tal-imsemmija dispożizzjoni, anki meta din l-informazzjoni ma tirrigwardax prodott mediċinali speċifiku iżda prodotti mediċinali mhux suġġetti għal preskrizzjoni medika b'mod ġenerali.

C. Fuq it-tieni u t-tielet domanda preliminari

74. Permezz tat-tieni u tat-tielet domanda preliminari tagħha, li għandhom jiġu eżaminati flimkien, il-qorti tar-rinviju tistaqsi, essenzjalment, fl-ewwel lok, jekk l-Artikolu 87(3) u l-Artikolu 90 tad-Direttiva 2001/83 għandhomx jiġu interpretati fis-sens li dawn

id-dispożizzjonijiet jipprekludu li Stat Membru jadotta projbizzjonijiet li ma jikkorrispondux għal dawk stabbiliti fl-Artikolu 90 ta' din id-direttiva, meta dawn il-projbizzjonijiet ikunu jirrigwardaw ir-reklamar li jinkoraġġixxi l-użu irrazzjonali ta' prodotti mediċinali (l-ewwel parti ta' dawn id-domandi preliminari), u fit-tieni lok, jekk id-dispożizzjoni kontenzjuża tadottax tali projbizzjonijiet (it-tieni parti ta' dawn id-domandi preliminari).

75. Minn naħa, għandu jiġi osservat, li minkejja li t-tieni domanda preliminari, kif ifformulata mill-qorti tar-rinviju, donnha titlaq mill-premessa li l-Artikolu 90 tad-Direttiva 2001/83 jirrigwarda l-forom ta' reklamar ipprojbiti, din id-dispożizzjoni tistabbilixxi madankollu projbizzjonijiet relattivi għall-kontenut tar-reklamar magħmul fir-rigward ta' prodott mediċinali għall-pubbliku ġenerali³⁶. Min-naħa l-oħra, il-qorti tar-rinviju tispeċifika li, fi kwalunkwe każ, il-projbizzjonijiet stabbiliti mid-dispożizzjoni kontenzjuża ma jikkorrispondux għal dawk stabbiliti fl-Artikolu 90 ta' din id-direttiva.

1. Fuq l-ammissibbiltà

76. Qabel ma nipproċedi bl-eżami ta' dawn id-domandi, għandu jiġi osservat li, fl-osservazzjonijiet bil-miktub tagħha, EUROAPTIEKA teċċepixxi, anki jekk b'mod impliċitu, l-inammissibbiltà tat-tieni u tat-tielet domandi preliminari magħmula mill-qorti tar-rinviju. Dawn id-domandi ma humiex, fil-fehma tagħha, rilevanti għas-soluzzjoni tat-tilwima, sa fejn dawn jirrigwardaw l-interpretazzjoni ta' dispożizzjonijiet tad-Direttiva 2001/83 u li d-dispożizzjoni kontenzjuża ma taqax fil-kamp ta' applikazzjoni ta' din id-direttiva.

77. Għandu jiġi kkonstatat li, permezz tal-ewwel domanda preliminari tagħha, il-qorti tar-rinviju tfittex li jiġi stabbilit, essenzjalment, jekk id-dispożizzjoni kontenzjuża taqax fil-kamp ta' applikazzjoni tad-Direttiva 2001/83 u li t-tieni u t-tielet domandi preliminari għandhom jiġu eżaminati biss jekk l-ewwel domanda tingħata risposta affermattiva. Fid-dawl tar-risposta affermattiva tiegħi għal din l-ewwel domanda, xejn ma jippermetteli nqis li t-tieni u t-tielet domanda ma humiex manifestament rilevanti għas-soluzzjoni tal-kawża prinċipali. Għalhekk, fil-fehma tiegħi, dawn id-domandi huma ammissibbli.

2. Fuq il-mertu

78. Mill-ġurisprudenza tal-Qorti tal-Ġustizzja jirriżulta li l-ewwel parti tat-tieni u tat-tielet domanda preliminari għandha tingħata risposta negattiva.

79. Fil-fatt, dawn iż-żewġ domandi, moqrija flimkien, huma bbażati fuq qari tad-Direttiva 2001/83 li jgħid li l-Artikolu 90 tagħha jistabbilixxi lista eżawrjenti ta' projbizzjonijiet relattivi għall-kontenut ta' reklamar magħmul fir-rigward ta' prodott mediċinali għall-pubbliku ġenerali filwaqt li l-Artikolu 87(3) ta' din id-direttiva jippermetti lill-Istati Membri jadottaw projbizzjonijiet oħra meta dawn jinkoraġġixxu l-użu razzjonali tal-prodott mediċinali.

80. Tali interpretazzjoni tad-Direttiva 2001/83 kienet sostnuta mill-Qorti tal-Ġustizzja fis-sentenza Gintec³⁷, li tagħmel referenza għaliha l-qorti tar-rinviju.

³⁶ Ara s-sentenza tat-8 ta' Novembru 2007, Gintec (C-374/05, EU:C:2007:654), li fiha l-Qorti tal-Ġustizzja tiċċara, fil-punt 36, li l-Artikolu 90 tad-Direttiva 2001/83 jinkludi preskrizzjonijiet speċifiċi fir-rigward tal-kontenut ta' reklam għal prodott mediċinali, billi jipprojbixxi l-użu ta' diversi elementi konkreti.

³⁷ Sentenza tat-8 ta' Novembru 2007 (C-374/05, EU:C:2007:654).

81. F'dik is-sentenza, il-Qorti tal-Ġustizzja ddeċidiet b'mod partikolari dwar jekk, fl-assenza ta' projbizzjoni espliċita, fid-Direttiva 2001/83, reklamar għall-prodotti mediċinali permezz tat-tluġh bix-xorti huwiex permess jew inkella pprojbit mill-Artikolu 87(3) ta' din id-direttiva³⁸.

82. F'dan ir-rigward, il-Qorti tal-Ġustizzja ddeċidiet essenzjalment, li, minkejja li d-Direttiva 2001/83 ma tidedikax regoli speċifiċi relattivi għar-reklamar għall-prodotti mediċinali taħt il-forma ta' tluġh bix-xorti, tali reklamar huwa pprojbit, b'mod partikolari, skont l-Artikolu 87(3) ta' din id-direttiva, sa fejn huwa jinkoraġġixxi l-użu irrazzjonali ta' dan il-prodott mediċinali u jwassal għad-distribuzzjoni diretta tiegħu lill-pubbliku kif ukoll għall-konsenja ta' kampjuni b'xejn.

83. Sabiex waslet għal din il-kunsiderazzjoni, il-Qorti tal-Ġustizzja rrilevat, qabel kollox, li huwa diffiċli li jiġi aċċettat tali reklamar fid-dawl tan-neċessità li jiġi pprojbit kull reklamar eċċessiv jew mhux maħsub tajjeb li jista' jaffettwa s-saħħa pubblika. Imbagħad, il-Qorti tal-Ġustizzja indikat li l-Artikolu 87(3) tad-Direttiva 2001/83 jenfasizza din in-neċessità, billi jeżiġi li r-reklamar għall-prodotti mediċinali għandu jinkoraġġixxi l-użu razzjonali tagħhom³⁹. Fl-aħħar nett, billi bbażat ruħha fuq il-pożizzjoni espressa minn ċerti gvernijiet, il-Qorti tal-Ġustizzja kkonstatat li r-reklamar għal prodott mediċinali taħt forma ta' tluġh bix-xorti jinkoraġġixxi l-użu irrazzjonali u eċċessiv ta' dan il-prodott, billi jipprezentah bħala rigal jew premju, u b'hekk jaljena lill-konsumatur mill-evalwazzjoni oġġettiva tan-neċessità li jieħu l-imsemmi prodott mediċinali⁴⁰.

84. Minn dan isegwi, għal dak li jirrigwarda l-ewwel parti tat-tieni u tat-tielet domanda preliminari, li l-Artikolu 87(3) u l-Artikolu 90 tad-Direttiva 2001/83 għandhom jiġu interpretati fis-sens li dawn id-dispożizzjonijiet ma jipprekludux li Stat Membru jadotta projbizzjonijiet li ma jikkorrispondux għal dawk stabbiliti fl-Artikolu 90 ta' din id-direttiva meta dawn il-projbizzjonijiet ikunu jirrigwardaw ir-reklamar li jinkoraġġixxi l-użu irrazzjonali ta' prodotti mediċinali.

85. Għal dak li jirrigwarda t-tieni parti ta' dawn id-domandi preliminari, għandu jiġi enfasizzat li d-dispożizzjoni kontenzjuża ma tipprojbixxi it-tixrid ta' sempliċi informazzjoni dwar il-prezz ta' prodotti mediċinali. Din lanqas ma tirrigwarda obbligu li jiġi stabbilit ċertu prezz għal prodotti mediċinali. Min-naħa l-oħra, din id-dispożizzjoni tipprojbixxi t-tixrid ta' informazzjoni li tinkoraġġixxi x-xiri ta' prodott mediċinali billi jiġi ċċitat il-prezz tiegħu, in-natura speċjali tal-bejgħ jew il-bejgħ tiegħu ma' prodotti mediċinali jew prodotti oħra, inkluż bi prezz imnaqqas.

86. Kif indikajt fil-punt 72 ta' dawn il-konkluzjonijiet, id-dispożizzjoni kontenzjuża tirrigwarda għalhekk l-attivitajiet li għandhom natura li jinkoraġġixxu lill-konsumaturi jixtru iktar prodotti mediċinali, mingħajr ma jorbtu neċessarjament dan ix-xiri mal-interess għas-saħħa tagħhom.

87. Kif tosserva l-Kummissjoni fit-twegibiet tagħha għall-mistoqsijiet bil-miktub tal-Qorti tal-Ġustizzja, f'dan il-kuntest il-konsumaturi huma dejjem influwenzati mill-prezz u jistgħu jiġu inkoraġġuti jixtru iktar milli huwa neċessarju jekk teżisti offerta jew skont speċjali. Waqt ix-xiri ta' prodotti mediċinali mill-konsumaturi, huwa l-interess għas-saħħa tagħhom li għandha tipprevali (prevenzjoni jew trattament) u mhux eventwali interessi ekonomiċi jew vantaġġi finanzjarji marbuta max-xiri fil-kuntest ta' bejgħ speċjali jew flott flimkien ma' prodotti mediċinali jew prodotti oħra.

³⁸ Ara s-sentenza tat-8 ta' Novembru 2007, Gintec (C-374/05, EU:C:2007:654, punt 53).

³⁹ Ara s-sentenza tat-8 ta' Novembru 2007, Gintec (C-374/05, EU:C:2007:654, punt 55).

⁴⁰ Ara s-sentenza tat-8 ta' Novembru 2007, Gintec (C-374/05, EU:C:2007:654, punt 56).

88. Ix-xiri ta' prodotti mediċinali li ma huwiex iggwidat mill-interess għas-saħħa tal-konsumaturi jista', min-naħa tiegħu, iwassal għall-konsum ta' prodotti mediċinali mingħajr ma jittiehed inkunsiderazzjoni dan l-interess, li anki mingħajr ma jissemmew ir-riskji identifikati mill-Gvern Latvjan⁴¹, jikkostitwixxi każ ta' użu irrazzjonali tagħhom, per eċċellenza.

89. Barra minn hekk, il-fatt li l-protezzjoni effettiva tas-saħħa u tal-ħajja tal-persuni teħtieg, b'mod partikolari, li l-prodotti mediċinali jinbiegħu bi prezzijiet raġonevoli⁴² ma jistax ifixkel in-neċessità, irrikonoxxuta fil-premessa 45 tad-Direttiva 2001/83, li jiġi pprojbit kull reklamar eċċessiv jew mhux maħsub tajjeb li jista' jaffettwa s-saħħa pubblika. Kif iddikjarat il-Qorti tal-Ġustizzja fis-sentenza Gintec⁴³, din il-ħtieġa tinsab riflessa fl-Artikolu 87(3) ta' din id-direttiva, li jipprovdi li r-reklamar għall-prodotti mediċinali għandu jinkoraġġixxi l-użu razzjonali tagħhom.

90. Għaldaqstant, għandha tingħata risposta għat-tieni parti tat-tieni u tat-tielet domanda preliminari fis-sens li l-projbizzjonijiet relattivi għar-reklamar li jinkoraġġixxi x-xiri tal-prodott mediċinali billi jiġġustifika n-neċessità ta' tali xiri bil-prezz tal-prodott mediċinali, billi jħabbar bejgħ speċjali jew billi jindika li l-prodott mediċinali jinbiegħ ma' prodotti mediċinali (inkluż bi prezz imnaqqas) jew prodotti oħra jirrigwardaw ir-reklamar li jinkoraġġixxi l-użu irrazzjonali ta' prodotti mediċinali.

V. Konkluzjoni

91. Fid-dawl tal-kunsiderazzjonijiet preċedenti, nipproponi lill-Qorti tal-Ġustizzja tagħti r-risposti li ġejjin għad-domandi preliminari magħmula mil-Latvijas Republikas Satversmes tiesa (il-Qorti Kostituzzjonali, il-Latvja):

- 1) L-Artikolu 86(1) tad-Direttiva 2001/83/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-6 ta' Novembru 2001 dwar il-kodiċi tal-Komunità li għandu x'jaqsam ma' prodotti mediċinali għall-użu mill-bniedem, kif emendata bid-Direttiva 2004/27/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tal-31 ta' Marzu 2004, għandu jiġi interpretat fis-sens li t-tixrid ta' informazzjoni li tinkoraġġixxi x-xiri ta' prodott mediċinali billi tiġġustifika n-neċessità ta' tali xiri bil-prezz tal-prodott mediċinali, billi tħabbar bejgħ speċjali jew billi tindika li l-prodott mediċinali jinbiegħ ma' prodotti mediċinali (inkluż bi prezz imnaqqas) jew prodotti oħra jista' jaqa' taħt il-kunċett ta' "reklamar ta' prodotti mediċinali", fis-sens ta' din id-dispożizzjoni, anki meta din l-informazzjoni tkun tikkonċerna mhux lil prodott mediċinali speċifiku, iżda lil prodott mediċinali mhux suġġetti għal preskrizzjoni medika b'mod ġenerali.
- 2) L-Artikolu 87(3) u l-Artikolu 90 tad-Direttiva 2001/83, kif emendata bid-Direttiva 2004/27, għandhom jiġu interpretati fis-sens li dawn id-dispożizzjonijiet ma jipprekludux li Stat Membru jadotta projbizzjonijiet li ma jikkorrispondux ma' daww stabbiliti fl-Artikolu 90 ta' din id-direttiva, meta dawn il-projbizzjonijiet jirrigwardaw ir-reklamar li jinkoraġġixxi l-użu irrazzjonali ta' prodotti mediċinali.

⁴¹ Ara l-punt 56 ta' dawn il-konkluzjonijiet.

⁴² Ara s-sentenza tad-19 ta' Ottubru 2016, Deutsche Parkinson Vereinigung (C-148/15, EU:C:2016:776, punt 43).

⁴³ Sentenza tat-8 ta' Novembru 2007 (C-374/05, EU:C:2007:654, punt 51).

Il-projbizzjonijiet relattivi għar-reklamar li jinkoraġġixxi x-xiri tal-prodott mediċinali billi jiġġustifika n-neċessità ta' tali xiri bil-prezz tal-prodott mediċinali, billi jħabbar bejgħ speċjali jew billi jindika li l-prodott mediċinali jinbiegħ ma' prodotti mediċinali (inkluż bi prezz imnaqqas) jew prodotti oħra, jirrigwardaw ir-reklamar li jinkoraġġixxi l-użu irrazzjonali ta' prodotti mediċinali.